

Een kleuterschool met olifantskoppen

Thon Karelse

Verscholen op een binnenterrein van een bouwblok in de plantsoenbuurt bevindt zich een kleuterschool met drie klassen. Dit bouwwerk uit 1927 (naar ontwerp van Henri Rots) van voor de beurskrach en de daarop volgende recessie kenmerkt zich door een degelijke en solide materialisering en uitvoering.

De school is, voor wat betreft de architectuur, verwant aan de Amsterdamse Schoolstijl. De raamkozijnen en de binnenbetimmeringen bezitten alle kenmerken daarvan terwijl het metselwerk er een minder verfijnde (Groninger) variant van is (afb. 1).

De naast deze school gelegen basisschool is gesloopt om plaats te maken voor woningbouw. Even heeft het erop geleden dat de kleuterschool hetzelfde lot zou zijn beschoren. De school bestaat op de begane grond – naast een speellokaal – uit twee leslokalen, de toegang, het mattenkamertje, de hal met trap naar

Afb. 1. Gemetselde olifantskoppen boven de entree. Foto: Thon Karelse, Groningen.

Afb. 2. Trappenhuis met glas-in-loodraam, na restauratie. Foto: Thon Karelse, Groningen.

boven, de gang met toiletten en de cv-ruimte annex kolenhok. De granito trap, met een hekwerk van siersmeedijzer en een optrede van 15 cm voor kleuters, leidt naar de eerste verdieping. Hier bevinden zich een keukentje, toiletten, de kamer van het schoolhoofd en een groot lokaal met dakterras. Ter hoogte van het tussenbordes bevindt zich in de achtergevel nog een origineel glas-in-loodraam, voorzien van de tekst: '*Zijt op tijd*' (afb. 2). Het glas-in-loodraam boven de entree is bij de naamswijziging van de school vervangen door draadglas. De school is tot circa 1985 als kleuterschool in gebruik geweest en vervolgens tot 2000 door het Noordelijk Avond College (NAC).

In februari 2001 werd het pand bij openbare inschrijving door de Gemeente te koop aangeboden. Om te bewerkstelligen dat het karakteristieke pand zoveel mogelijk intact zou blijven, werden er bij de verkoop een aantal voorwaarden gesteld. Het pand moest eigenlijk alleen maar geschikt gemaakt worden voor particuliere bewoning met eventueel een kleinschalig 'bedrijfje aan huis'.

Om het herstel en opknappen te stimuleren kreeg het de gemeentelijke status van Kanjer, waardoor een deel van de kosten voor herstel en behoud van het karakter voor subsidiëring in aanmerking kwam.

Tengevolge van jarenlang minimaal onderhoud verkeerde het gebouw in een deplorabele toestand. Uitgevoerd onderhoud en onoordeelkundig herstelwerk hadden het karakter deels teniet gedaan. Zo waren het lood op het metselwerk en de oorspronkelijke ceramische muurafdekkers vervangen door een daktrim met

Afb. 3. Herstel van het metselwerk met een formeel (mal). Foto: Thon Karelse, Groningen.

Afb. 4. Voorgevel met de Groninger-rode gevelsteen, na restauratie. Foto: Thon Karelse, Groningen.

dakbedekking. De 'hoektorentjes' waren verwijderd, evenals verschillende gemetselde ornamenten en zelfs de vlaggenmast. Op diverse plaatsen waren de raamindelingen verwijderd om ventilatoren aan te brengen. Naast het boven reeds genoemde glas-in-loodraam is ook het originele toegangshek gesloopt. Binnen is het gebouw gespaard gebleven voor structurele aanpassingen en verbouwingen. De originele binnenkozijnen, ramen, betimmeringen zoals lambriseringen en vensterbanken met geïntegreerde radiatoren, vaste kasten in de lokalen, keuken, vloer- en wandtegels hebben de tand des tijds en de diverse onderhoudsregimes redelijk doorstaan. Enkel de plafonds van zachtboard hebben het moeten ontgelden en werden vervangen door een systeemplafond.

Om meer inzicht te verwerven in de achtergronden bij het tot stand komen van het ontwerp en het gebouw heeft er een archiefonderzoek plaatsgevonden. De gegevens waren verre van compleet. Een deel zou, ten gevolge van Canadese bombardementen in 1945, aan vuur ten prooi zijn gevallen. Het leverde, behalve één 'blauwdruk' van plattegronden en gevels, een beknopt bestek en een overzichtsfoto uit 1954, geen bruikbare gegevens op. Er werden bijvoorbeeld geen detailtekeningen gevonden noch een verantwoording of indicatie over kleurgebruik en toepassing.

Voor het herstel van de school werd een nieuwe indeling bedacht die tegemoet komt aan de nieuwe functie van wonen. Uitgangspunt hierbij was om geen structurele aanpassingen door te voeren. Op de begane grond werd één lokaal bestemd voor een slaapkamer met badkamer en één voor een woonkamer. In de voormalige garderobe/toiletruimte werd de nieuwe keuken gesitueerd. Kolenhok annex cv-ruimte veranderde in een bijkeuken en een gangetje dat woonkamer en keuken met buiten verbindt. Het keukentje op de verdieping werd in oude luister hersteld en voorzien van moderne apparatuur. Samen met de, in de vroegere toiletten gesitueerde, badkamer, het lokaal en de kamer van het schoolhoofd vormt het een zelfstandige unit. Het speellokaal bevat een logeerruimte en een berging/werkplaats.

Afgezien van het toegangshek zijn vrijwel alle in de loop der tijd gemaakte mutaties hersteld en, voor zover mogelijk, teruggebracht in de oorspronkelijke staat (afb. 3). De kleurkeuze is bepaald aan de hand van een onderzoek naar de diverse, in de loop der tijd opgebrachte, lagen. Welke de oorspronkelijk toegepaste kleuren waren, viel niet meer te achterhalen. Binnen werd een scala aan kleuren gevonden die het hele spectrum omvatte. Derhalve is daar gekozen voor een eigen schema welke past bij de gewenste sfeer en inrichting van de bewoners. De gekozen kleuren voor buiten ondersteunen de kleur van de gereinigde gevelsteen. Zij geven het gebouw weer een sterke, krachtige uitstraling en bepalen daarmee het karakter van de school (afb. 4).